

โครงการหลวง ด้านปศุสัตว์
พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่สำคัญ



กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทร. 0 2653 4444 ต่อ 3373 โทรสาร 0 2653 4930
E-mail : drasa3@dld.go.th

พืชอาหารสัตว์ คือ พืชตระกูลหญ้า และตระกูลถั่วที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ได้หรือพืชที่สัตว์กินเข้าไปแล้วทำให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกาย และไม่เป็นพิษ

พืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกในพื้นที่ภาคเหนือ

- 1. พื้นที่เขตชลประทาน** ควรปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าซอกัม หญ้าจัมโบ้ หญ้าสปีดฟีด ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วเวอรานอสโตโล ถั่วท่าพระสโตโล หญ้ามอริซัส หญ้าอะตราตัม หญ้าซีตาเรีย ถั่ว Joint vetch และถั่วไมยรา
- 2. พื้นที่ดอน/ดินร่วนปนทราย** ควรปลูกหญ้ากินนี หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าเฮมิล หญ้ากรีนแพนิก หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้าซิกแนลนอน หญ้าสตาร์ ถั่วเวอรานอสโตโล ถั่วเซนโตรซีมา ถั่ว Cavalcade และกระถิน
- 3. พื้นที่บนดอยหรือที่สูง** ควรปลูกหญ้าซีตาเรีย หญ้าสตาร์ และถั่วกรีนลีฟเดสโมเดียม และควรจะปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวขวางความลาดเทเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินอีกทางหนึ่ง
- 4. พื้นที่ป่าโปร่ง** หรือบริเวณที่มีร่มเงาไม่หนาทึบเกินไป ควรปลูกหญ้ากินนีสีม่วง หญ้ากินนี หญ้าเฮมิล หญ้ากรีนแพนิก หญ้ากินนี หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้ารูซี่ ถั่วลิสงเถา และถั่วเซนโตรซีมา
- 5. พื้นที่ภายหลังเกี่ยวข้าว** ขณะที่ดินยังมีความชื้นควรปลูกถั่วพุ่ม
- 6. พื้นที่ในสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น** ควรปลูกหญ้ากินนี หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าเฮมิล และถั่วลิสงเถา

พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่กรมปศุสัตว์แนะนำดังนี้



1. หญ้ารูซี่ (*Brachiaria ruziziensis*)

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นกึ่งเลื้อยกึ่งตั้ง เจริญเติบโตดีในพื้นที่ดอน ดินมีการระบายน้ำดี ทนแล้งพอสมควร ทนต่อการเหยียบย่ำของสัตว์ ไม่ทนน้ำท่วมขัง ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.0 - 2.5 ตัน/ไร่/ปี โปรตีน 7 - 10 เปอร์เซ็นต์



2. หญ้ากินนีสีม่วง (*Panicum maximum* TD58)

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นเป็นกอตั้งตรง แตกกอดี ใบใหญ่ ใบดกอ่อนนุ่ม เติบโตได้ในสภาพร่มเงา เหมาะสำหรับปลูกในเขตชลประทาน ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.5 - 3.0 ตัน/ไร่/ปี โปรตีน 8 - 10 เปอร์เซ็นต์



3. หญ้ากินนีมอมบาซา (*Panicum maximum* cv. Mombaza)

เป็นหญ้าในสกุลกินนี เป็นพันธุ์จากอเมริกาใต้ ลักษณะคล้ายกับกินนีสีม่วง แต่แตกต่างกันที่การแตกกอ ขนาดของลำต้น ใบ น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งมากกว่ากินนีสีม่วง เหมาะสำหรับปลูกที่ดอน ทนแล้ง ไม่ทนต่อการเหยียบย่ำ ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 3.0 - 4.0 ตัน/ไร่ โปรตีน 8 - 10 เปอร์เซ็นต์



4. หญ้าเนเปียร์ (*Pennisetum purpureum*)

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ (ธรรมดา) เนเปียร์สุราษฎร์ 1 และหญ้าเนเปียร์ลูกผสม ซึ่งมี 3 สายพันธุ์ คือ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้าบาน่า หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 หญ้าเนเปียร์แคระสูง 1 - 2 เมตร แตกกอดี ส่วนหญ้าเนเปียร์ธรรมดา และเนเปียร์ลูกผสม สูง 3 - 4 เมตร



5. หญ้าแพงโกล่า (*Digitaria eriantha*)

เป็นหญ้าอายุหลายปี มีลำต้นทอดนอนไปตามพื้นผิวดิน มีรากเจริญออกมาตามข้อที่สัมผัสผิวดินและแตกหน่อเจริญเติบโตเป็นต้นใหม่ ลำต้นมีขนาดเล็กสูง 40 - 60 เซนติเมตร ใบดกอ่อนนุ่มมีลักษณะเล็กเรียวยาว ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ ให้ผลผลิตมาก น้ำหนักแห้ง 5.0 - 7.0 ตัน/ไร่/ปี



6. กระถิน (*Leucaena leucocephala*)

เป็นถั่วยืนต้นมีคุณค่าทางอาหารสูง เจริญเติบโตได้ดีที่สุดในดินที่มีการระบายน้ำดี ทนแล้ง ปรับตัวได้ในพื้นที่ที่มีความชื้นสูง ควรตัดสูง 50 - 75 เซนติเมตร ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1.5 - 2.0 ตัน/ไร่/ปี โปรตีน 24 เปอร์เซ็นต์ สายพันธุ์ที่กรมปศุสัตว์ส่งเสริมได้แก่ พันธุ์ K636 มีคุณสมบัติต้านทานเพลี้ยไค้ฟ้า และให้ผลผลิตสูง



7. ถั่วลิสงเตา (*Arachis spp.*)

เป็นถั่วอายุหลายปี ขึ้นได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ทนต่อสภาพร่มเงา ทนต่อการแทะเล็มและเหยียบย่ำ ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและส่วนของลำต้น ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1.0 - 2.0 ตัน/ไร่/ปี โปรตีน 15 - 21 เปอร์เซ็นต์



8. ถั่วฮามาต้า (*Stylosanthes hamata* cv. Verano)

เป็นถั่วที่มีอายุ 2 - 3 ปี ทรงพุ่มเตี้ยตั้งตรงเหมาะปลูกในพื้นที่ดอน ทนสภาพแห้งแล้ง ทนแทะเล็มและเหยียบย่ำ ไม่ทนสภาพชื้นแฉะและน้ำท่วมขัง ให้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1.5 - 2.0 ตัน/ไร่/ปี โปรตีน 16 - 18 เปอร์เซ็นต์

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์
เลขที่ 91 ม.4 ต.บางกระดี่ อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000
โทร. 0 2501 1147-8 โทรสาร 0 2501 1165
E-mail : nutrition2@dld.go.th